

Hindistan-İran İlişkileri

Mohammed Sinan Siyech

[Bu yazının İngilizce orijinal versiyonu Al Sharq Forum'un web sayfasında mevcuttur]

Özet: Hindistan'ın İran ile ilişkileri uzun bir süredir, bu ilişkinin jeostratejik avantajlarının ABD, Pakistan, Çin ve Suudi Arabistan gibi dış aktörlere yönelik çok farklı perspektifler tarafından dengelenmesinden dolayı karmaşık bir hâl üzere olmuştur. Dahası, dünya siyasetinde değişen yapısal gerçeklikler (Soğuk Savaş, Sovyetler Birliği'nin 1980'lerdeki Afganistan işgali ve 11 Eylül sonrası siyasi ilişkilerin kaygan zemini) bu ilişkilerin seyrini daha da etkilemiştir. Bu yazı, iki ülke arasındaki ilişkilere; bu ilişkilerin modern tarih içerisindeki izlerini sürerek, en önemli sacayaklarını belgeleyerek ve nüfuzlu üçüncü tarafların rollerine bakarak eleştirel bir bakış sunmaktadır. Son olarak, ilerleyen zamanlarda geliştirilebilecek bağlar için kısa bir eylem planı çizip, yakın gelecekteki muhtemel olayları değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Giriş

Bağımsız Hindistan'ın İran ile ilk karşılaşması İran'ın ABD'ye yakınlığı Hindistan'ın da Sovyetler Birliği'ne yönelmesi nedeniyle olumlu geçmedi.¹ Ayrıca Hindistan, İran'ın duruşuna doğrudan ters bir yaklaşım olan daha geniş anti-sömürgeciliği teşvik amacının bir parçası olarak Mısır ve Irak gibi Batı karşıtı devrimci rejimlerin güçlü bir destekçisiydi.²

İkili ilişkilerde buzlar, 1979'da İran Şahı güçlü bir ABD karşıtı pozisyon alan Ayetullah Humeyni tarafından tahttan indirildiğinde erimeye başladı. Ancak çözülme birkaç nedenden ötürü geçici oldu. Birincisi Hindistan, İran'ın Hindistan'ın o dönemki başlıca rakiplerinden biri olan Pakistan'a aralarındaki ortak İslami payda üzerinden hırsla müdahale etmesinden rahatsız oldu. İkincisi, İran meclis üyeleri Hintli Müslümanların baskı altında olduğunu ima eden birkaç açıklamada bulundu ki bu Hindistan'ı rahatsız ederek iki ülke ilişkilerinin daha da gerilemesine neden oldu.³

Bu yüzden Hindistan-İran ilişkileri zorluklarla dolu ve hızla değişen jeopolitik gerçeklikler nedeniyle oldukça inişli çıkışlı olmuştur. Yine de Hindistan'ın Pakistan'a yönelik düşmanlığının Hint-İran ilişkilerinde önemli bir rol oynaması ve İran'ın ABD'nin Hindistan üzerinden nüfuzunu kullanmasına karşı düşmanlığı gibi bazı gerçekler sabit kaldı

Bu ilişki Sovyetler Birliği'nin 1990'larda dağılmasından sonra Hindistan'ın Sovyetler Birliği'nin düşüşünden sonra yeni petrol pazarlarına ihtiyaç duyması ve Irak'ın istikrarının kararlı bir şekilde bozulması dâhil bir dizi faktör nedeniyle yeni bir aşamadan geçti.⁴ Dahası İran, İran ve Ayetullah Humeyni'nin ant içmiş düşmanları olan Körfez devletleriyle ilişkilerini geliştiren müttefiki Pakistan'dan uzaklaşmaya başladı.⁵ Bunun yanında hem Hindistan hem de İran 1990'larda Afganistan'daki Taliban'a karşı Kuzey İttifakı'nı destekledi.⁶ Son olarak İran, Fars mirası nedeniyle Arap milletler tarafından genel bir ret gördüğü için doğusundaki ülkelere daha çok yatırım yapmaya başladı.⁷

Bu yüzden Hindistan-İran ilişkileri zorluklarla dolu ve hızla değişen jeopolitik gerçeklikler nedeniyle oldukça inişli çıkışlı olmuştur. Yine de Hindistan'ın Pakistan'a yönelik düşmanlığının Hint-İran ilişkilerinde önemli bir rol oynaması ve İran'ın ABD'nin Hindistan üzerinden nüfuzunu kullanmasına karşı düşmanlığı gibi bazı gerçekler sabit kaldı.

İlişkiyi Tanımlayan Özellikler

Hindistan'ın İran ile olan ticari ilişkileri Körfez ülkeleri ve diğer birçok ulusla olan ilişkileri ile kıyaslanamasa da İran'ın Hindistan için stratejik önemini birkaç faktör belirliyor. En önemlisi, 2018 itibarıyla İran, Hindistan'ın Irak ve Suudi Arabistan'dan sonraki en büyük üçüncü petrol sağlayıcısıdır.⁸ Hacmin oldukça

yüksek olmasının yanı sıra Hindistan, İran petrolü için büyük oranda dolar yerine rupi ile ödeme yapmaktadır ki bu adım kambiyo oranlarındaki zamlardan kaçındığı için Hindistan'a ciddi bir indirim sağlamaktadır.⁹ Bu anlaşma, nükleer programının sonucu olarak Batı yaptırımlarından dolayı yoğun baskı altında kalan İran için de çok uygun oldu. Bu nedenle İran, yaptırımların çevresinden dolanabilecek petrol alıcılarını korumak amacıyla yükselen talebi karşılamak için enerji alımını keskin bir şekilde arttırmakta olan Hindistan'a yoğun olarak bel bağladı.

Dahası, birçok Hint rafinerisi de İran'ın ham petrolüne iyi adapte olmuştur ki bu nokta Hindistan'ın İran'a bağımlılığını daha da pekiştirmektedir.¹⁰ Bu durum, muhtemelen Hint-İran arası ticari ilişkilerinde 2015 yılında yaptırımları kaldıran Kapsamlı Ortak Eylem Planı'nın (KOEP) ardından görülen yükselişin nedenlerinden biriydi. Aynı akıl yürütme Trump yönetimi 2018'de İran'a yeniden yaptırım uygulama kararı aldığı anda Hindistan'ın istisna arama çabalarına da yön verdi.¹¹

Hindistan'ın İran'a dönük ilgisinin diğer bir nedeni de İran'ın Hindistan için diğer ülkelerle ticaretinde bir araç olarak konumlanmasıdır. Örneğin Hindistan, kalkınma ve tarım projeleri konusunda Afganistan ile oldukça tutarlı bir şekilde çalışmıştır.¹² Benzer şekilde Hindistan, Çin'in devasa yatırımlarının Hint yasa koyucuları arasında kaygı uyandırdığı Orta Asya enerji kaynaklarına güçlü bir biçimde ilerleyip erişim sağlamayı da ummaktadır.¹³

Bu doğrultuda Hindistan, ilişkilerini güçlendirmek adına İran'daki Çabahar limanına yaklaşık yarım milyar dolar yatırım yapmıştır. Çabahar'ın önemi ise

Hint hükümeti İran'da Afganistan'a ve Orta Asya'nın bölgelerine uzanan bağlantı yolları inşa etmeye çalışmıştır. Bu adımlar Hindistan'ı, Çin'in Orta Asya'daki yatırımlarının Hindistan yatırımlarını büyük oranda geçiyor olsa da Çin'i yakalamaya çalışma niyetlerine birkaç adım daha yaklaştırdı

Hindistan'ın Pakistan ile düşmanlığı sebebiyle ulaşamadığı Pakistan'daki Gwadar limanından sadece 150 km uzakta olmasından kaynaklanıyor. Ancak bu yakınlık Hindistan'a kaynaklarının nakliyatı için ucuz bir alternatif sunmaktadır.¹⁴

Hint hükümeti İran'da Afganistan'a ve Orta Asya'nın bölgelerine uzanan bağlantı yolları inşa etmeye çalışmıştır. Bu adımlar Hindistan'ı, Çin'in Orta Asya'daki yatırımlarının Hindistan yatırımlarını büyük oranda geçiyor olsa da Çin'i yakalamaya çalışma niyetlerine birkaç adım daha yaklaştırdı.¹⁵

İran ile Hindistan'ın çıkarlarının yakınlaştığı bir diğer önemli alan da Afganistan ve Pakistan'daki terörle mücadeledir. Hindistan uzun bir süre Afganistan'daki isyan faaliyetlerini bu isyancılar Sovyetler Birliği'ni yendikten sonra Hindistan'ı hedef alacağı korkusuyla dehşetle izlemiştir. Bu korkular 1990'larda Hindistan'ın en kuzeydeki eyaleti olan Keşmir (Hindistan ve Pakistan arasında ihtilaf konusu) vatandaşlarının Afgan savaşıçılardan silah eğitimi alıp Keşmir'de kendi isyanlarını başlattığında hayata geçmiş oldu.¹⁶

İran'ın kaygıları ise Taliban'ın, İran Devrim Muhafızları Ordusu (İDMO) mensupları dâhil İran'ın varlıklarına yönelik birkaç saldırıya neden olan İran ve Şii

karşıtı hislerinden duyulan korkudan kaynaklanıyor. Dahası, ara sıra İran, Pakistan'ı İran'ın en doğudaki Sistan-ı Belucistan ilindeki Beluc ayrılıkçıları kışkırtmakla suçlamıştır. Özellikle İran, Pakistan'ı Ceyş ül-Adl gibi gruplara İran içinde saldırılar gerçekleştirmeleri için toprak vermekle suçlamıştır.¹⁷

Her iki durumda da Hindistan ve İran Afganistan'daki militanların gücünü bastırmaya çalışırken aynı zamanda da Pakistan'ın ülkedeki nüfuzunu azaltmaya çalışıyordu. Ancak Pakistan'ın Afganistan barış görüşmelerindeki rolü her iki ülkenin çıkarları için ciddi bir engel hâline gelmiştir. Buna göre müdahil dört ülke kendi menfaatlerini korumak amacıyla sürekli birbirlerine karşı kendi ellerini güçlü tutmaya çalışıyordu.¹⁸

Değnilmesi gereken diğer bir faktör de İran Nükleer Programı olabilir. İran'ın Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması'nı imzaladığı ama Hindistan'ın imzalamadığı dikkate alındığında, Hindistan ilk başta İran'a karşı sesini yükseltmiş, hatta Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'nde İran aleyhinde oy kullanmıştır.¹⁹ Ancak bu adımları attıran başlıca husus, daha çok Hindistan'ın, Pakistan dâhil haydut devlet saydığı ülkelere yasa dışı nükleer teknoloji transferiydi.²⁰ Hindistan'ı özellikle kaygılandırın durum İran'ın nükleer silah yarışına Pakistan'la daha da fazla iş birliği anlamına gelebilecek İslami bir boyut getirmeye çalışmasıydı.²¹ Ancak son yıllarda bu korkular büyük ölçüde azaldı, çünkü Pakistan kendi nükleer teknolojisini elde etti.

Etkili Dış Aktörler

ABD uzun bir süre Hindistan-İran ilişkilerinin gelişmesinde bir engel teşkil ediyordu. 2000'li yılların başında Hindistan'ın Çabahar limanındaki projeleri temelde nükleer programı nedeniyle İran'a uygulanan yaptırımlardan dolayı aksadı. KOEP 2015'te yürürlüğe girdiğinde Hindistan, İran ile tekrar ticaret ve kalkınma ilişkilerini geliştirmek için yaptırımların gevşemesinden faydalanmıştır.²² Ancak, çok yakın zamanda Donald Trump'ın, KOEP'i dağıtma ve Kasım 2018'den itibaren yaptırımları geri getirme girişimleri Hindistan'ın heveslerine gölge düşürerek Amerika'nın bu ilişkide ne kadar önemli olduğunu yeniden vurgulamıştır. Bu konu, Trump yönetiminin İran devlet aygıtının bir parçası olan İDMO'yu yasa dışı ilan etmesiyle de birleşmiştir.²³

Fakat bu bariz sıfır toplamlı oyuna rağmen Yeni Delhi, yaptırımlardan birkaç istisna koparmayı başardı. Kasım ayında, yaptırımların ilk aşaması uygulandıktan sonra Hindistan ithalatı yarıya indirse de İran'dan petrol almak için altı aylık feragat eden birkaç ülkeden biri oldu.²⁴ Fakat İran'dan petrol almaya devam etmek istediğini belirtiyor.

Hindistan bu muafiyetleri alabiliyor çünkü ABD tarafından Çin'in Asya'daki nüfuzuna karşı bir denge olarak görülüyor.²⁵ ABD ve Çin'in haberleşme ve gizlilik konularında atıştığı ve Güney Çin denizlerinde gerilimin yükseldiği bir atmosferde Hindistan'ın önemi ve Çin'le olan rekabeti onu iyi bir konumda tutmaya yaramıştır.²⁶ Ancak yakın geçmişte ABD ve İran arasındaki retoriğin tırmanmasındaki artış Hindistan'ın geleneksel konumundan çekinmesine

KOEP 2015'te yürürlüğe girdiğinde Hindistan, İran ile tekrar ticaret ve kalkınma ilişkilerini geliştirmek için yaptırımların gevşemesinden faydalanmıştır. Ancak, çok yakın zamanda Donald Trump'ın, KOEP'i dağıtma ve Kasım 2018'den itibaren yaptırımları geri getirme girişimleri Hindistan'ın heveslerine gölge düşürerek Amerika'nın bu ilişkide ne kadar önemli olduğunu yeniden vurgulamıştır

neden olarak petrol alımında tam bir düşüşe yol açtı.²⁷ Bu durum muhtemelen Hindistan ile İran arasındaki ilişkilerin yeni aşamasına, en azından sonraki ABD seçimlerine kadar damga vuracak.

Pakistan, Hint-İran ilişkilerindeki en önemli ikinci ülkedir. İki ülke ile sınırı olduğu göz önüne alındığında Pakistan'ın bu ülkeler için de ciddi önemi vardır. Pakistan aynı zamanda 900 km sınıra sahip İran için bir güvenlik kaynağıdır.²⁸ Dahası Pakistan, ABD yaptırımları nedeniyle alımı durdurmak zorunda kalsa da mesafeye bağlı olarak düşük maliyetli İran petrolünden de faydalanıyor.²⁹

Benzer şekilde Hindistan için İran-Pakistan ilişkilerinin mahiyeti endişe vericidir. 1990'larda İran'a nükleer teknolojisinin şablonunu veren kişi Pakistanlı nükleer bilimci A. Q. Khan'dı. Daha sonra bu endişeleri genel olarak aşsa da Hindistan'ın, İran'a yaklaşımı bu nedenle bozulmuştu. Fakat daha da önemlisi Çin-Pakistan Ekonomi Koridoru (ÇPEK) Çin'in ihtilafı Keşmir bölgesindeki faaliyetleri nedeniyle Hindistan'ın itiraz ettiği bir şeydi. Bu doğrultuda Hindistan, ÇPEK'e karşı olarak Kuzey-Güney Sevkiyat Koridoru'nu başlattı.³⁰

Hint-İran ilişkilerinde etkili bir diğer aktör de Suudi Arabistan'dır. Son 20 yılda Suudi Arabistan yavaş yavaş Hindistan'ın başlıca müttefiklerinden biri hâline geldi. Terörle mücadele kaygılarından, enerji ithalatı ve

denizde artan iş birliğine, iki ülke ilişkileri önemli bir derinlik kazandı.³¹ Ancak Suudi Arabistan da İran'ı başlıca tehditlerinden biri olarak değerlendiriyor ve dışlamak için lobiciler aracılığıyla ABD dış politikasını etkilemek dâhil birçok adım attı.³²

Bu doğrultuda gayriresmi düzeyde Suudi Arabistan, İran'ın ülkedeki etkisine karşı milyon dolarları bulan meblağları Hint medreselerine akıtarak Hindistan Müslümanlarının ilgisini çekme yarışına girdi.³³ Elbette güçlü bazı Hindistan Müslümanları arasında fazla yaygın olmasa da İran karşıtı hisler mevcuttur. Bundan ayrı olarak Suudi Arabistan, Hindistan'a petrol satma yarışına girip İran'ı tamamen saf dışı bırakmaya çalıştı.³⁴ Bu anlamda KOEP'in bozulması Hindistan'daki Suudi çıkarları için bir zafer olmuştur. Ancak kendi çıkarları nedeniyle Hindistan'ın, İran'ı tamamen göz ardı etmesi mümkün değildir ve bu yüzden de Hindistan imkânları dâhilinde iki ülke arasında denge kurmaya devam edecektir.

İlişkilerin Geliştirilmesi

Şimdi İran'la ilişkilerin geliştirilmesi büyük ölçüde ABD-İran ilişkilerine bağlıdır. Ancak bunu bir kenara bırakırsak Hindistan ve İran'ın geleneksel kaygılarının üstüne ve ötesine çıkabilmesinin birkaç yolu vardır. Birincisi, Hindistan, İranlılar nezdindeki turizm imajını geliştirebilir. 2012'de Hindistan Dışişleri Bakanlığı 40.000 İranlının, Hindistan'ı ziyaret ettiğini kaydetti.³⁵ Turizm Hindistan'ın yumuşak gücü ve gelirleri için önemli bir kilometre taşıdır. Aksine Hintliler düzenli olarak İran'ı ziyaret ederken Hintli turistler genel olarak İran'dan uzak durma eğilimindedir. Bunun başlıca nedeni İran'a girdikten sonra ABD'ye gitmede zorluklar yaşanmasıdır.³⁶ Bu zorluklar Hint pasaportlarının genel olarak zayıf olmasının üzerine yükleniyor.

Şimdi İran'la ilişkilerin geliştirilmesi büyük ölçüde ABD-İran ilişkilerine bağlıdır. Ancak bunu bir kenara bırakırsak Hindistan ve İran'ın geleneksel kaygılarının üstüne ve ötesine çıkabilmesinin birkaç yolu vardır

İkincisi, iki ülke kültürel ortaklıklarına da temas edebilir. Hint filmleri özellikle İran'da popülerdir ve ülkede çok sayıda üretilen, toplumsal anlamda muhafazakâr film sektörü nedeniyle Hindistan'ın ülkedeki imajını geliştirmeye yardımcı oluyor.³⁷ Dahası bir zamanlar Hindistan'da resmi dil olan Farsça da hâlen birçok medresede ve tarihçiler tarafından çalışılıyor ve entelektüel tartışma ve eleştirel düşünce dili olarak değerlendiriliyor.³⁸ İki ülke ortak kültürleri öne çıkarıp ticaret bağlarını güçlendirmek için bu ortak bağlara sahip çıkabilir.

Daha da önemlisi Hintli küçük ve orta ölçekli tıbbi kuruluşlar, İran için çoğu zaman hayat kurtaran ilaçların önemli bir kaynağıdır. Bu ürünlere ABD tarafından insani yardım ürünü olarak muafiyet tanınsa da birçok devlet, ülke içerisine kolay yollar bulunmaması nedeniyle çoğu zaman bunları satmaktan çekiniyor. Bu durumlarda Hintli tüccarlar sık sık zorluklara göğüs gererek İran'daki tıbbi krizlerin önlenmesine yardımcı oluyor.³⁹

Genel Görünüm

Hindistan'ın bölgedeki başlıca menfaatleri olan Çabahar limanı ve Orta Asya ve Afganistan'a bağlantısını gözden çıkarmayacağı bekleniyor. Yaptırımlar daha önce de iki ülke arasındaki ticareti durma noktasına getirmiş olsa da Hindistan her zaman bunlar üzerinde çalışma hırısını sürdürmüştür.⁴⁰

Ancak bu hırslar Hindistan seçimleri ve sonuçlarına da bağlı olacaktır. Hindistan

Başbakanı Modi etkin dış politikasıyla Hindistan'ı yükselen bir güç olarak konumlandırmak için elverişli küresel yapısal faktörlerden çokça faydalandı. Sonuçlar ne olursa olsun Yeni Delhi'deki stratejik düşünürlerin daha az etkin de olsa Hint-İran ilişkilerini devam ettirmeyi seçmesi muhtemeldir.

Uzun vadede Hindistan'ın İran'a yönelik konumu gelecekteki ABD başkanlarına hayli bağlı olacak ve bu da Hindistan'ın bölgedeki çıkarları için bir açılım sunacaktır. Nihayetinde Hindistan'ın, İran'daki çıkarlarına etki eden birçok faktör vardır. Bunların başında ABD ve sonrasında Pakistan, Çin ve Suudi menfaatleri bulunuyor. Ancak ülkenin jeopolitik konumu göz önünde bulundurulduğunda Hindistan, İran'daki tüm potansiyel zorluklara karşı elini güçlendirmeye çalışmaya devam edecektir.

Referanslar

- 1- Farah Naaz, 'Indo-Iranian relations: Vital factors in the 1990s', Strategic Analysis, 2001, Cilt: 25 (2), 227-242.
- 2- Shireen Hunter. Iran's Foreign Policy in the Post-Soviet Era: Resisting the New International Order. Santa Barbara: Praeger, 2010, s. 120
- 3- A.g.e., 121.
- 4- C. Christine Fair, 'India ant Iran: New Delhi's Balancing Act', Washington Quarterly, Cilt: 30 (3). 145-159.
- 5- P. R. Kumaraswamy. 'India's Energy Dilemma with Iran.' South Asia: Journal of South Asian Studies. Cilt: 36 (2). 288-296.
- 6- A.g.e.
- 7- Kouroush Ziabari, 'Forty years on, Iran leans East – with no West', ATimes, 11 Şubat 2019, <https://www.asiatimes.com/2019/02/article/forty-years-on-iran-leans-east-with-no-west/>
- 8- Government of India, Ministry of External Affairs, 'India-Iran Relations,' Ağustos 2017, https://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/India-Iran_bilateral_August_2017.pdf
- 9- Kallol Bhattacharjee, "India Will Lose 'special privileges' If It Buys Crude from Saudi Arabia, U.S.: Iranian Diplomat," The Hindu, 10 Temmuz 2018, <https://www.thehindu.com/news/national/iranian-diplomat-warns-india-of-losing-oil-privileges/article24381075.ece>
- 10- Mohammed Sinan Siyech ant Kanishka Raj Singh, India's Iran Quandary, Middle East Institute, 6 Eylül 2018, http://education.mei.edu/content/map/india-s-iran-quandary#_edn11
- 11- A.g.e.
- 12- Ankit Panda, 'A First: Afghan Shipment Heads to India Via Iran's Chabahar Port,' The Diplomat, 25 Şubat 2019, <https://thediplomat.com/2019/02/a-first-afghan-shipment-heads-to-india-via-irans-chabahar-port/>
- 13- Kiram Sharma ant Akhiro Sano, 'India ant China jostle for influence in Iran ant Central Asia,' Nikkei Review, 24 Nisan 2018, <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Asia-Insight/India-and-China-jostle-for-influence-in-Iran-and-Central-Asia>
- 14- Ankit Panda, 'A First: Afghan Shipment Heads to India Via Iran's Chabahar Port,' The Diplomat, 25 Şubat 2019, <https://thediplomat.com/2019/02/a-first-afghan-shipment-heads-to-india-via-irans-chabahar-port/>
- 15- Kiram Sharma ant Akhiro Sano, 'India ant China jostle for influence in Iran ant Central Asia,' Nikkei Review, 24 Nisan 2018, <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Asia-Insight/India-and-China-jostle-for-influence-in-Iran-and-Central-Asia>
- 16- Victoria Schofield, 'Kashmir in Conflict: India, Pakistan ant the Unending War', Kaynak: IB Tauris, 2010.
- 17- Nicholas Baluchino, Baluch Insurgents in Iran, USIP Primer, 27 Nisan 2017, <https://iranprimer.usip.org/blog/2017/apr/05/baluch-insurgents-iran>
- 18- Kadira Pethiyagoda, 'India's Pursuit of Strategic ant Economic Interests in Iran', Brookings Doha Center Analysis Paper, Eylül 2018, <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2018/09/Indias-Pursuit-of-Strategic-and-Economic-Interests-in-Iran.pdf>
- 19- C. Christine Fair, 'India ant Iran: New Delhi's Balancing Act', Washington Quarterly, Cilt: 30 (3). 145-159.
- 20- Dipankar Bannerjee, 'Pakistan's Nuclear Proliferation ant Its Impact on International ant Regional Security', in 'Mapping Pakistan's Internal Dynamics Implications for State Stability ant Regional Security', NBR Special Report, s. 155 – 165.
- 21- Malcolm L. Craig, 'Where did the idea of an 'Islamic bomb' come from?', The Conversation, 19 Şubat 2017, <http://theconversation.com/where-did-the-idea-of-an-islamic-bomb-come-from-69385>
- 22- Sumaiyya Khan, 'Iran Nuclear Deal: Implications for India,' IPCS, 10 Kasım 2015, https://ipcs.org/comm_select.php?articleNo=4932
- 23- 'Trump Designates Iran's Revolutionary Guards as Terrorist Group', Haaretz, 8 Nisan 2019, <https://www.haaretz.com/us-news/trump-u-s-designates-iran-s-revolutionary-guard-corps-as-terrorist-organization-1.7105158>
- 24- Nidhi Verma, 'India, one of Iran's last lifelines, to cut oil imports nearly in half in face of US sanctions', Reuters, 14 Eylül 2018, <https://www.businessinsider.com/india-to-cut-iranian-oil-imports-nearly-in-half-in>

face-of-us-sanctions-2018-9/?IR=T

25- Zoey Leung ant Hari Prasad, 'Why Continued Indian Engagement With Iran Is in America's Interest', The Diplomat, 23 Ekim 2018, <https://thediplomat.com/2018/10/why-continued-indian-engagement-with-iran-is-in-americas-interest/>

26- Peter Valente, 'The Tiger ant The Dragon: India As A Counterbalance to China in the Indo-Pacific', Modern War Institute, West point, 14 Eylül 2018, <https://mwi.usma.edu/tiger-dragon-india-counterbalance-china-in-do-pacific/>

27- Amiti Sen, 'Exports to Iran may go down to zero if oil imports are not resumed: Exporters', The Hindu Business Line, 19 Mayıs 2019, <https://www.thehindubusinessline.com/economy/exports-to-iran-may-go-down-to-zero-if-oil-imports-are-not-resumed-exporters/article27178763.ece>

28- Zubair Qureshi, 'Pakistan to fence 950km of border with Iran', Gulf News, 23 Şubat 2019, <https://gulfnews.com/world/asia/pakistan/pakistan-to-fence-950km-of-border-with-iran-1.62257071>

29- Khaleeq Kiani, 'Govt assessing future impact of renewed sanctions on Iran', Dawn, 16 Ağustos 2018, <https://www.dawn.com/news/1427322>

30- Regine A. Spector, 'The North-South Transport Corridor', Brookings Report, 3 Temmuz 2002, <https://www.brookings.edu/articles/the-north-south-transport-corridor/>

31- Harsh V. Pant ant Hasan Alhasan, 'Modi's Middle East Deals Snub Iran', Foreign Policy, 26 Mart 2019, <https://foreignpolicy.com/2019/03/26/modis-middle-east-deals-snob-iran-2/>

32- Emma Ashford, 'A Guide to Saudi Arabia's Influence in Washington', New Republic, 6 Aralık 2018, <https://newrepublic.com/article/152547/guide-saudi-arabias-influence-washington>

33- Vicky Nanjappa, 'How Saudi funded Rs 1,700 crore for Wahabi influence in India' One India, 25 Haziran 2015, <https://www.oneindia.com/india/wikileaks-how-saudi-funded-rs-1-700-crore-wahabi-influence-india-1787820.html>

34- Harsh V. Pant ant Hasan Alhasan, 'Modi's Middle East Deals Snub Iran', Foreign Policy, 26 Mart 2019, <https://foreignpolicy.com/2019/03/26/modis-middle-east-deals-snob-iran-2/>

35- 'India-Iran Relations', Ministry of External Affairs, Ocak 2014, https://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Iran_January_2014.pdf

36- Hintliler normal şartlarda ABD vizesi almak için birçok kontrolden geçmek zorundadır. Bu kontroller, pasaportlarda İran, Yemen, Irak ve ABD kontrol listelerindeki diğer ülkelerin vizesini içeriyorsa çok daha uzun sürüyor.

37- Vandhana Vijay, 'India-Iran relations: Why Bollywood is our common language,' BBC India, 22 Mayıs 2016, <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-36341636>

38- Mariyam Papi, 'The Persian language has a rich history in India, but it's slowly dying out,' QZ, 8 Eylül 2017, <https://qz.com/india/1072665/the-persian-language-has-a-rich-history-in-india-but-its-slowly-dying-out/>

39- Aveek Sen, Mojtaba Mousavi, ant Udayan Tandan, 'Will India Help Iran Avert Sanctions-Related Medical Crisis?', Lobelog, 14 Aralık 2018, <https://lobelog.com/will-india-help-iran-avert-sanctions-related-medical-crisis/>

40- 'Chabahar port begins commercial operations: Why Iran's port is important for India,' India Today, 8 Ocak 2019, <https://www.indiatoday.in/education-today/gk-current-affairs/story/india-takes-over-operations-chabahar-port-iran-importance-1426057-2019-01-08>

YAZAR HAKKINDA

Mohammed Sinan Siyech, Singapur'daki Nanyang Teknoloji Üniversitesi, S. Rajaratnam Uluslararası Çalışmalar Okulu'nun (RSIS) bir birimi olan Uluslararası Siyasal Şiddet ve Terörizm Araştırmaları Merkezi'nde (ICPVTR) araştırma analisti olarak çalışmaktadır.

ALSHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum; amacı, Şark bölgesi halklarının siyasi gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için tarafsız araştırmalar yapıp buna dönük uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözeterek araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org

sharqforum.org

    / SharqForum

 / Sharq-Forum

**الشرق
منتدى**
ALSHARQ FORUM